

Розділ 11

ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРИ

Військовий комітет

Верховні головнокомандувачі

Міжнародний військовий штаб

Представництво країн-партнерів

ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ І СТРУКТУРИ

ВІЙСЬКОВИЙ КОМІТЕТ

У попередніх розділах ішлося про штаб-квартиру НАТО в Брюсселі, яка є політичним штабом Альянсу і де постійні представники на рівні послів проводять засідання Північноатлантичної ради під головуванням Генерального секретаря для обговорення і затвердження політики НАТО. Періодично в Брюсселі або в інших столицях держав Альянсу проходять засідання Ради та інших основних політичних комітетів (переважно Комітету оборонного планування та Групи ядерного планування) на рівні міністрів закордонних справ або міністрів оборони, а час від часу - на найвищому рівні за участі глав держав та урядів.

Рішення, що ухвалюються цими органами, мають однаковий статус і відображають узгоджену політику держав - членів Альянсу, незалежно від рівня, на якому вони затверджуються. Головним органам підпорядковані спеціалізовані комітети, до яких входять офіційні представники держав НАТО. Саме ця структура комітетів забезпечує роботу механізму проведення консультацій і прийняття рішень і надає кожній державі-члену можливість брати участь у діяльності Альянсу на всіх рівнях і в усіх галузях.

Так само вищі офіцери виконують обов'язки національних військових представників своїх держав у НАТО і членів Військового комітету, що регулярно проводить свої засідання під керівництвом обраного голови (ГВК) з метою забезпечення дорадчої допомоги з військових питань Північноатлантичній раді, DPC і NPG. Як і політичні органи, що приймають рішення, Військовий комітет регулярно проводить засідання на вищому рівні, тобто на рівні керівників оборонних відомств (CHODs). Ісландія, яка не має збройних сил, на таких засіданнях представлена цивільною особою. Комітет є найвищим військовим органом НАТО, що працює під загальним політичним керівництвом Північноатлантичної ради, DPC та NPG.

Військові представники, уповноважені керівниками оборонних відомств своїх країн, забезпечують щоденну діяльність Військового комітету. Вони представляють національні інтереси своїх держав, залишаючись водночас відкритими для переговорів та дискусій, які спрямовані на досягнення консенсусу. Це передбачає досягнення згоди на основі прийнятного компромісу, якщо рішення відповідає інтересам Альянсу в цілому і забезпечує досягнення загальних цілей і політичної мети НАТО. Таким чином військові представники мають

відповідні повноваження для забезпечення виконання спільних завдань і оперативного прийняття рішень Військовим комітетом.

Комітет відповідає за розробку рекомендацій політичному керівництву НАТО щодо тих заходів, які є необхідними для забезпечення спільної оборони території держав Альянсу. Головне завдання комітету полягає у забезпеченні дорадчої допомоги щодо спрямування військової політики і стратегії. Він розробляє керівні напрями військової діяльності Верховних головнокомандувачів НАТО, представники яких відвідують засідання Комітету, і відповідає за загальне управління військовими справами Альянсу під керівництвом Північноатлантичної ради, а також за ефективну роботу агентств Військового комітету (див. розділ 14).

Комітет допомагає розробляти загальні стратегічні концепції Альянсу і щороку готує аналіз військової потужності держав і регіонів, що представляють загрозу інтересам НАТО. У часи криз, політичного напруження або війни Комітет має додаткові обов'язки і консулює Північноатлантичну раду та Комітет оборонного планування з питань військової ситуації, надає рекомендації щодо використання військової сили, впровадження відповідних планів дій за особливих обставин, а також щодо правил участі Альянсу у певних діях.

Військовий комітет проводить засідання щочетверга, після щотижневих засідань Північноатлантичної ради по середах, що створює можливість швидко реагувати на рішення Ради. Якщо є необхідність, і Північноатлантична рада, і Комітет можуть проводити засідання частіше, в будь-який час. Внаслідок участі Альянсу у врегулюванні кризи в Боснії - Герцеговині та Косові, внутрішньої і зовнішньої адаптації структур НАТО, розвитку партнерства та співпраці з іншими країнами та виникнення відповідних нових установ необхідність у проведенні регулярних засідань всіх органів Альянсу, що ухвалюють рішення, значно зросла.

Як правило, тричі на рік Комітет проводить засідання на рівні керівників оборонних відомств (CHODS). Два з них проходять у Брюсселі, а третє засідання відбувається по черзі в кожній з держав Альянсу.

У межах Ради євро-атлантичного партнерства (РЄАП) і програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ) Військовий комітет проводить засідання за участю країн РЄАП/ПЗМ на рівні національних військових представників (щомісяця) і керівників оборонних відомств (двічі на рік) для обговорення питань військової співпраці. Додаткова інформація подається у розділі 12, де також йдеться про засідання Військового комітету за участю представників України.

Голова військового комітету

Голова Військового комітету (СМС) обирається керівниками оборонних відомств на трирічний термін. Він має міжнародний статус і отримує свої повноваження від Військового комітету, перед яким він відповідає за виконання своїх обов'язків. Як правило, він головує на всіх засіданнях Військового комітету. У відсутність голови його обов'язки на засіданнях виконує заступник голови Військового комітету (DCMC).

Голова Військового комітету є його речником і офіційним представником. Він керує поточною діяльністю Комітету і від його імені надає необхідні розпорядження і керівні вказівки Директору Міжнародного військового штабу (див. нижче). Голова представляє Військовий комітет на засіданнях Північноатлантичної ради, Комітету оборонного планування і Групи ядерного планування і в разі потреби надає цим установам дорадчу допомогу з військових питань.

Посада Голови Військового комітету зобов'язує його до виконання важливих громадських функцій, він також є головним речником Альянсу з військових питань у контактах із засобами масової інформації та пресою. Він здійснює офіційні візити і представляє Військовий комітет як у державах НАТО, так і в країнах, з якими Альянс розвиває контакти в межах програми “Партнерство заради миру”, Ради євро-атлантичного партнерства, Постійної спільної ради НАТО - Росія, Комісії НАТО - Україна і Групи середземноморської співпраці та Ініціативи у Південно-Східній Європі. Голова Військового комітету також виконує обов'язки Голови Наукової консультативної ради Оборонного коледжу НАТО. Інформація про Оборонний коледж НАТО подається в розділі 14.

ВЕРХОВНІ ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧІ

Верховні головнокомандувачі НАТО (SCs), зокрема Верховний головнокомандувач об'єднаними збройними силами НАТО в Європі (SACEUR) та Верховний головнокомандувач об'єднаними збройними силами НАТО в Атлантиці (SACLANT), підзвітні Військовому комітету і відповідають за загальне керівництво військовими справами Альянсу в межах підпорядкованих їм регіонів. Вони також надають дорадчу допомогу Військовому комітету. Кожен з них має свого представника в НАТО в ранзі генерала або адмірала, який забезпечує постійний зв'язок з політичними та військовими установами штаб-квартири і ефективний двосторонній обмін інформацією. Представники Верховних головнокомандувачів відвідують засідання Військового комітету і надають

дорадчу допомогу з питань, що знаходяться в межах компетенції відповідних командувань.

МІЖНАРОДНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ШТАБ

Міжнародний військовий штаб (МВШ) очолює директор (DIMS) - офіцер у ранзі генерала або адмірала, кандидатура якого пропонується державами - членами Альянсу і затверджується Військовим комітетом. Міжнародний військовий штаб відповідає за планування, аналіз військових питань та розробку рекомендацій щодо політики у військовій галузі, які виносяться на розгляд Військового комітету, та забезпечує впровадження політики й виконання рішень Комітету.

У МВШ працюють військовослужбовці, відряджені державами - членами НАТО на посади, що мають міжнародний статус. Тому їх діяльність спрямована на досягнення спільних цілей Альянсу, а не на захист національних інтересів своїх держав. Деякі посади в Міжнародному військовому штабі обіймають цивільні працівники, які виконують канцелярські та інші допоміжні функції. Міжнародний військовий штаб надає підтримку Військовому комітету у підготовці його рішень і забезпеченні їх подальшого виконання, а також бере активну участь у співпраці з країнами Центральної та Східної Європи в межах програми "Партнерство заради миру".

Координація діяльності персоналу, нагляд за обміном інформацією та забезпечення зв'язку як у межах МВШ, так і між МВШ та іншими установами штаб-квартири НАТО є службовим обов'язком Виконавчого координатора, який працює в структурі відділу директора МВШ. Виконавчий координатор та його помічники також надають допомогу Військовому комітету у виконанні секретарської роботи і консультує його з процедурних питань. Директор Міжнародного військового штабу має п'ять помічників, кожен з яких очолює окремий відділ.

Відділ планування і політики забезпечує підготовку і координацію роботи Військового комітету в галузі оборонної політики і стратегічного планування НАТО. Його діяльність охоплює такі напрямки роботи, як розробка політико-військових концепцій, проведення досліджень, підготовка аналітичних та інших відповідних матеріалів, планування збройних сил НАТО, процес розробки "Цільових завдань", щорічний аналіз питань оборони, Процес планування та аналізу ПЗМ (PARP) і перспективні концептуальні розробки. Від імені Військового комітету цей відділ бере участь у загальному процесі оборонного

планування НАТО, формує і представляє позицію Військового комітету і головнокомандувачів НАТО в різних установах Альянсу.

Оперативний відділ надає підтримку Військовому комітету у розробці поточних оперативних планів, аналізі стану збройних сил НАТО та у розгляді аспектів військового управління, які пов'язані з участю НАТО у врегулюванні міжнародних криз. Відділ сприяє підготовці та координує проведення міжнародних навчань, зокрема в межах ПЗМ, координує зусилля, спрямовані на посилення ефективності оперативних можливостей НАТО у веденні радіоелектронної боротьби і організацію відповідних навчань та підготовки. Відділ контролює і оцінює програми та вимоги в галузі ведення радіоелектронної боротьби. Він надає допомогу Комітету протиповітряної оборони і відповідає за питання протиповітряної оборони у Міжнародному військовому штабі. Окрім цього, у разі потреби відділ забезпечує від імені Альянсу зв'язок із ООН через свого зв'язкового офіцера, який є службовцем Міжнародного військового штабу.

Розвідувальний відділ забезпечує повсякденну стратегічну розвідувальну підтримку Генеральному секретарю, Північноатлантичній раді, Комітету оборонного планування, Військовому комітету та іншим відомствам НАТО, таким як підрозділи міжнародного військового штабу, Політичний комітет і Центр з питань поширення ЗМЗ. Основні потреби у розвідувальній інформації він задовольняє з джерел у країнах - членах НАТО та командуваннях Альянсу, тому що сам він не має ні функцій, ні можливостей для самостійного збирання розвідувальної інформації. Відділ функціонує як центральний координуючий орган по складанню, оцінці та розповсюдженню розвідданих в штаб-квартирі НАТО та серед командувань, відомств, організацій НАТО та країн-членів. На додаток до рутинної роботи з розвідувальною інформацією розвідувальний відділ контролює і координує виробництво та розповсюдження стратегічних розвідувальних розрахунків НАТО, документів з розвідувальної політики, а також утримання окремих баз даних та служб цифрової обробки розвідданих. Він також виконує функції стратегічного запобігання та врегулювання кризових ситуацій та здійснює зв'язок з іншими органами НАТО та держав Альянсу, які спеціалізуються на розвідувальній та супутній діяльності. В підсумку можна сказати, що розвідувальний відділ за підтримки НАТО і командувань Альянсу постійно тримає вищі органи Альянсу в курсі подій, допомагає військовому комітету формулювати свої поради політичному керівництву, забезпечує базові розвіддані, необхідні для визначення складу, організації та підготовки операцій сил НАТО, а також виконує широкий спектр завдань на підтримку оборонних та політичних функцій НАТО.

Відділ співпраці й регіональної безпеки є установою, що забезпечує військові контакти і співпрацю в межах Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП), Партнерства заради миру (ПЗМ), Основоположного акта НАТО - Росія та Хартії НАТО - Україна. Він відповідає за організацію та координацію усієї роботи персоналу МВШ з питань РЄАП, ПЗМ, відносин НАТО - Росія та НАТО -Україна, а також Середземноморського діалогу. Його підрозділ політики співпраці та контролю над озброєннями виконує та координує діяльність персоналу МВШ ПЗМ з політичних питань, в той час, як підрозділ з роботи з Росією та Україною планує, розробляє та втілює політику МВШ стосовно цих двох країн. Крім того, секція контролю над озброєннями підрозділу політики співпраці та контролю над озброєннями координує і виробляє рекомендації військового характеру щодо залучення НАТО до різних аспектів роззброєння, контролю над озброєннями та питань спільної безпеки. Він також слугує каналом, через який Військовий комітет здійснює зв'язок з Організацією безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), яка зосереджена на питаннях в галузі роззброєння, контролю над озброєнням та спільної безпеки. Підрозділ має своє представництво у Західному консульському бюро (WCO) у Відні, яке підтримує і посилює співпрацю між НАТО та ОБСЄ. Штабний елемент МВШ ПЗМ (PSE) інтегрований у відділ як окремий підрозділ, в якому офіцери з країн-партнерів працюють пліч-о-пліч зі своїми колегами і який є осередком експертів з країн-партнерів з військових питань ПЗМ в МВШ. Він виконує функцію зв'язку МВШ з військовими представниками країн-партнерів та зв'язковими службовцями країн-партнерів при штаб-квартирі НАТО.

Відділ матеріально-технічного забезпечення, озброєнь та ресурсів (LA&R) у співпраці з відділом SILCEP міжнародного секретаріату відповідає за розробку принципів та політики матеріально-технічного забезпечення, включно з медичним забезпеченням, транспортуванням та перевезеннями. Він забезпечує кадрову підтримку Нараді керівників служб матеріально-технічного забезпечення НАТО (SNLC) та Комітету керівників військово-медичних служб (COMEDS), заступнику військового співголови SNLC, та військовому співголови/голови двох його підпорядкованих органів. Відділ також несе головну відповідальність в галузі матеріально-технічного забезпечення врегулювання криз, гуманітарної допомоги та ліквідації наслідків катастроф і забезпечує присутність представників МВШ у Головному комітеті з цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій (SCEPC) та COMEDS. Відділ надає рекомендації військового характеру Військовому комітету з питань розробки військової політики та процедур планування озброєнь, включно з науково-дослідними і технологічними питаннями.

Він представляє Військовий комітет у CNAD, Основних групах з озброєнь (MAGs), науково-технологічних організаціях та Керівному комітеті повітряного/наземного спостереження (AGS), а також в Західноєвропейській групі з озброєнь (WEAG) та групах EURO-LONGTERM. У разі необхідності відділ також надає підтримку Промисловій дорадчій групі НАТО (NIAG). Він також відповідає за розробку військової політики та процедур управління ресурсами, включно зі спільними військовими бюджетами НАТО, інфраструктурою та особовим складом і співпраці з Міжнародним секретаріатом та двома Верховними командуваннями. Він представляє Військовий комітет у NDMC, SRB, IC та MBC. Дорадчий підрозділ з менеджменту Оборонного комітету з особового складу НАТО (NDMC) є незалежною одиницею в складі відділу, який працює безпосередньо на NDMC, забезпечуючи кадри і знання необхідні для вивчення питань управління, аудиту, оцінювання та консультацій.

Ситуаційний центр НАТО допомагає Північноатлантичній раді, Комітету оборонного планування і Військовому комітету у виконанні відповідних функцій в галузі проведення консультацій. Він забезпечує прийом, обмін та розповсюдження політичної, військової та економічної інформації, а також цілодобово стежить за розвитком подій політичного, військового та економічного характеру, які становлять інтерес для НАТО і держав Альянсу. Ситуаційний центр НАТО також забезпечує можливості для швидкого розширення процесу консультацій в періоди напруження і криз, відповідає за підготовку і оновлення довідкової інформації.

Радник з питань інформування громадськості (PIA) надає поради Голові Військового комітету, заступнику голови Військового комітету і Директору Міжнародного військового штабу з питань інформування громадськості і виконує функцію координатора громадських запитів та інформування через засоби масової інформації, а також як речник Військового комітету та МВШ. Відділ PIA координує діяльність з інформування громадськості з Відділом інформації та преси НАТО та партнерськими інформаційними організаціями у Верховних командуваннях НАТО та міністерствах оборони країн-членів.

Фінансовий контролер МВШ консультує Голову Військового комітету, його заступника і Директора Міжнародного військового штабу з фінансових питань бюджету МВШ. Він відповідає перед Військовим бюджетним комітетом (MBC) за фінансове управління бюджетом. Він також відповідає за підготовку, виправдання, виконання та нагляд за усіма бюджетними справами, які подаються на розгляд Військового бюджетного комітету. Поміж інших наглядових функцій він відповідає за фінансовий контроль за тими органами НАТО, чії бюджети управляються

МВШ, зокрема, Управлінням стандартизації НАТО (NSA), Оборонним коледжем НАТО (NADEFCOL), та Управлінням наукових досліджень і технологій (RTA). Відповідає також за проведення внутрішніх аудитів рахунків та діяльності, що впливає на роботу Міжнародного військового штабу та установ, підпорядкованих Військовому комітету. Детальніша інформація щодо управління військовим бюджетом міститься в розділі 9.

Відділ консультацій, управління і зв'язку штаб-квартири НАТО (HQC3 Staff) є єдиною Інтегрованою структурою, в складі якої є представники Міжнародного секретаріату та Міжнародного військового штабу. Директор NHQC3S звітує безпосередньо директору Міжнародного військового штабу та помічнику Генерального секретаря з оборонної підтримки про виконання вимог МВШ та МС. Як один із заступників голови Ради НАТО С3, директор також представляє Військовий комітет в Раді. Представники штабу НАТО С3 надають підтримку NC3B, обіймаючи ключові посади у восьми підкомітетах Ради, і які в свою чергу підтримують надання порад NC3B Військовому комітету з питань пакетів можливостей С3/CIS з огляду на політику, плани та побудову С3. Детальніша інформація подається в розділах 10 і 14.

ПРЕДСТАВНИЦТВО КРАЇН-ПАРТНЕРІВ

Після 1994 року ряд країн-партнерів відкрили свої представництва по зв'язках, а з 1997 року - постійні дипломатичні місії при штаб-квартирі НАТО. Військові зв'язки з країнами-партнерами посилюються через створення так званих "штабних елементів Партнерства заради миру". Нині 8 таких елементів, які складаються з офіцерів з країн-партнерів та членів НАТО, розміщені в МВШ в штаб-квартирі НАТО та на першому і другому рівнях інтегрованої військової структури НАТО. Новий штабний елемент ПЗМ був нещодавно створений в школі НАТО (SHAPE) як потенційно важливий елемент у посиленні співробітництва з навчальними центрами ПЗМ та іншими інститутами ПЗМ. Офіцери з країн-партнерів, які обіймають такі посади, працюють поряд з офіцерами з країн НАТО як міжнародні службовці і беруть участь у підготовці політичних обговорень та втіленні політичних рішень з відповідних військових питань у Партнерстві заради миру. З 1998 року офіцери з країн-партнерів входять також до складу РСС і беруть широкомасштабну участь у його роботі.